

Students of Art Schools under Conditions of Informatization and European Integration of Society]. Kvalifikatsiina robota mahistra. Univer. Ushynskoho. Odesa. [in Ukrainian]

23. Fedorets, M., Ho, Tszun. (2020). Aktualni pytannia pidhotovky maibutnikh uchyteliv do formuvannia muzychnoi kultury suchasnykh shkoliariv [Current Issues in Preparing Future Teachers to Form the Musical Culture of Modern Schoolchildren]. Pedagogichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii. Sumy. 8 (102). S. 485–495. [in Ukrainian] URL: <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/10460>

24. Khan, Khuiun (2023). Pedagogichni umovy pidhotovky maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva do vprovadzhennia tekhnologii mystetskoï innovatyky [Pedagogical Conditions for Preparing Future Music Teachers to Implement Technologies of Artistic Innovation]. Dysertatsiia na zdobuttia nauk. stup. dokt. filosofii. Odesa : PNPi imeni K. D. Ushynskoho. 246 s. [in Ukrainian] URL: <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0824U001038/>

25. Khomenko, L. V. (2019). Formuvannia motyvatsii do muzychno-vykladatskoï diialnosti studentiv pedagogichnykh koledzhiiv [Formation of Motivation for Music-Teaching Activity of Students of Pedagogical Colleges] (Dysertatsiia ... kand. ped. nauk: 13.00.07). Kyiv: NAPN Ukrainy. [in Ukrainian]

26. Chen, Liusin (2016). Tvorchyi potentsial vokalnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv muzyky [Creative Potential of Vocal Training of Future Music Teachers]. Nauka i osvita. 10. [in Ukrainian]

27. Shcholokova, O. P. (2011). Kompetentnisna paradyhma mystetskoï osvity. Pedagogichna maisternist yak systema profesiino-mystetskykh kompetentnosti [Competency-Based Paradigm of Art Education]. Zb. material. IX Mizhnar. ped. mystetskykh chytan pamiaty prof. O. P. Rudnytskoi. Chernivtsi : Zelena Bukovyna. №7. S. 53–55. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЧЖАН Фан – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти Державного закладу «Південно-український національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Наукові інтереси: формування культури виконання естрадно-вокальної музики у майбутніх викладачів вокалу: наукові підходи й принципи.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ZHANG Fan – Postgraduate Student of the 2nd year of Study the State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky».

Scientific interests: formation of the performance culture of pop vocal music in future vocal teachers: scientific approaches and principles.

Стаття надійшла до редакції 17.03.2026 р.

Стаття прийнята до друку 28.03.2026 р.

УДК 37.016:94

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-509-513

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

ЗАГРЕБЕЛЬНА Ніна –

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри методології та методики навчання суспільних дисциплін історичного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8620-9291>
e-mail: n.i.zahrebelna@udu.edu.ua

МЕТОДИКА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ІСТОРИЧНИХ НАРАТИВІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

У статті розглянуто методику інтерпретації історичних наративів у процесі навчання історії у післявоєнний період. Проаналізовано особливості формування історичних знань через наративні підходи, визначено роль інтерпретації історичних джерел у розвитку критичного мислення здобувачів освіти. Окреслено специфіку викладання історії в умовах суспільних трансформацій післявоєнного часу, зокрема вплив ідеологічних, культурних та соціальних чинників на зміст історичної освіти. Визначено ефективні методичні підходи до роботи з історичними наративами, спрямовані на формування цілісного історичного світогляду та розвиток аналітичних умінь здобувачів освіти.

У педагогічному контексті сучасні підходи до навчання історії значною мірою сформовані під впливом концепцій Peter Seixas, Sam Wineburg та Jörn Rüsen, які акцентують увагу на розвитку історичного мислення як ключової мети історичної освіти. Загальною тенденцією їхніх наукових підходів є відхід від традиційного фактологічного викладання історії до формування в здобувачів освіти здатності інтерпретувати історичні події, аналізувати джерела та усвідомлювати багатоваріантність історичного знання. Зокрема, підхід П. Сейкса ґрунтується на концепції історичного мислення, яка містить визначення значущості історичних подій, роботу з джерелами, встановлення причинно-наслідкових зв'язків та етичне осмислення минулого. С. Вайнбург, своєю чергою, розвиває когнітивний підхід, наголошуючи на необхідності формування дисциплінарної грамотності та вмінь критичного аналізу історичних джерел. Концепція Й. Рюзена акцентує увагу на наративному характері історії та ролі історичної свідомості у процесі осмислення минулого, підкреслюючи значення ціннісних орієнтацій та культурного контексту.

Формування історичної свідомості є однією з ключових цілей сучасної методики навчання історії, оскільки воно забезпечує не лише засвоєння знань про минуле, а й їх осмислення у зв'язку із сучасністю та особистісним досвідом здобувачів освіти. У межах наративного підходу історична свідомість розглядається як здатність інтерпретувати історичні події через систему смислів, цінностей і уявлень, що формуються під впливом соціокультурного контексту, що передбачає переорієнтацію освітнього процесу з репродуктивного засвоєння матеріалу на діяльнісний модель навчання, у якій здобувач освіти є активним суб'єктом пізнання. Методика навчання історії у цьому контексті передбачає використання комплексу прийомів і методів, спрямованих на розвиток інтерпретаційних та аналітичних умінь.

Ключові слова: історична освіта, історичний наратив, інтерпретація, методика навчання історії, післявоєнний період, критичне мислення.

ZAGREBELNA Nina –

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Methodology and Techniques of Teaching Social Disciplines, Faculty of History

Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8620-9291>
e-mail: n.i.zahrebelna@udu.edu.ua

METHODS OF INTERPRETING HISTORICAL NARRATIVES IN THE PROCESS OF TEACHING HISTORY IN THE POST-WAR PERIOD

The article examines the methodology of interpreting historical narratives in the process of teaching history in the postwar period. The peculiarities of the formation of historical knowledge through narrative approaches are analyzed, and the role of interpreting historical sources in the development of students' critical thinking is determined. The specificity of teaching history in the context of postwar social transformations is outlined, in particular the influence of ideological, cultural, and social factors on the content of historical education. Effective methodological approaches to working with historical narratives aimed at forming a holistic historical worldview and developing students' analytical skills are identified.

In the pedagogical context, modern approaches to teaching history have been largely shaped by the concepts of Peter Seixas, Sam Wineburg, and Jörn Rüsen, who emphasize the development of historical thinking as a key goal of historical education. A common trend in their scholarly approaches is the shift from traditional fact-based teaching of history to fostering students' ability to interpret historical events, analyze sources, and understand the multiplicity of historical knowledge. In particular, Seixas's approach is based on the concept of historical thinking, which includes determining the significance of historical events, working with sources, establishing cause-and-effect relationships, and ethical reflection on the past. Wineburg, in turn, develops a cognitive approach, emphasizing the need to form disciplinary literacy and skills of critical analysis of historical sources. Rüsen's concept focuses on the narrative nature of history and the role of historical consciousness in understanding the past, highlighting the importance of value orientations and cultural context.

The formation of historical consciousness is one of the key objectives of modern history teaching methodology, as it ensures not only the acquisition of knowledge about the past but also its comprehension in relation to the present and the personal experience of learners. Within the narrative approach, historical consciousness is understood as the ability to interpret historical events through a system of meanings, values, and representations shaped by the sociocultural context, which implies a shift from a reproductive model of learning to an activity-based model in which the student acts as an active subject of cognition. In this context, the methodology of teaching history involves the use of a set of techniques and methods aimed at developing interpretative and analytical skills.

Key words: historical education, historical narrative, interpretation, methodology of teaching history, postwar period, critical thinking.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У сучасних умовах трансформації освітнього простору та переосмислення історичного досвіду особливої актуальності набуває проблема інтерпретації історичних наративів у процесі навчання історії. Післявоєнний період характеризується складними соціокультурними змінами, що вплинули на формування історичної пам'яті, зміст освіти та підходи до викладання історії. У цьому контексті важливим є розвиток у здобувачів освіти здатності до критичного осмислення історичних подій, аналізу різних інтерпретацій і джерел, що сприяє формуванню об'єктивного та багатовимірного історичного бачення.

Проблема історичного наративу та його інтерпретації знайшла відображення у працях зарубіжних і вітчизняних науковців, зокрема Hayden White, Paul Ricoeur, Jerome Bruner, які розглядали наратив як спосіб осмислення історичної реальності. У педагогічному контексті значний внесок у дослідження методики навчання історії здійснили Peter Seixas, Sam Wineburg, Jörn Rüsen. В українській науці ці питання висвітлювали Олена Пометун, Григорій Фрейман, Тетяна Ладиченко та інші. Попри значний науковий доробок, питання методики інтерпретації історичних наративів у післявоєнний період потребує подальшого осмислення з урахуванням сучасних освітніх викликів, що й зумовлює актуальність даного дослідження [1–6].

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні та аналізі методики інтерпретації історичних наративів у процесі навчання історії у післявоєнний період, а також у визначенні ефективних підходів до формування в здобувачів освіти умінь критичного осмислення історичних джерел і наративів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У дослідженні проаналізовано особливості формування історичних знань щодо наративних підходів, які передбачають розгляд історії не лише як сукупності фактів, а як системи осмислених оповідей, що відо-

бражають різні інтерпретації минулого. Встановлено, що наративний підхід сприяє кращому розумінню історичних подій шляхом залучення здобувачів освіти до аналізу причинно-наслідкових зв'язків, позицій різних вчених-істориків та контекстуальних умов формування історичного знання, що забезпечує перехід від репродуктивного засвоєння інформації до її осмисленого інтерпретування [1, 4].

Визначено, що інтерпретація історичних джерел є ключовим інструментом розвитку критичного мислення здобувачів освіти, оскільки передбачає роботу з різними типами джерел, виявлення їхньої суб'єктивності, оцінювання достовірності та зіставлення альтернативних точок зору. Така діяльність формує в здобувачів освіти уміння аналізувати інформацію, аргументувати власну позицію та робити обґрунтовані висновки, що є необхідною складовою сучасної історичної освіти.

Формування історичних знань у сучасній освіті дедалі більше ґрунтується на використанні наративних підходів, які передбачають розгляд історії як системи осмислених оповідей про минуле. У межах *репрезентативно-описового підходу* історичний матеріал подається у вигляді логічно структурованого наративу, що відображає послідовність подій, причинно-наслідкові зв'язки та роль історичних постатей. Такий підхід забезпечує цілісність сприйняття історичного процесу та створює основу для подальшого аналізу, однак потребує доповнення більш аналітичними методами навчання.

Важливе місце посідає *інтерпретаційний (герменевтичний) підхід*, який орієнтує здобувачів освіти на активне осмислення історичних джерел і наративів. У його межах історія розглядається як результат інтерпретацій, що залежать від соціокультурного контексту, позиції автора та часу створення джерела. Це сприяє формуванню в здобувачів освіти умінь критично аналізувати інформацію, виявляти суб'єктивність історичних свідчень і аргументовано оцінювати різні точки зору.

Порівняльно-нарративний підхід передбачає зіставлення різних інтерпретацій історичних подій, що дає змогу розкрити багатоваріантність історичного знання. Завдяки цьому здобувачі освіти усвідомлюють, що історія не є однозначною, а формується під впливом різних культурних, політичних та ідеологічних чинників. Такий підхід сприяє розвитку аналітичного мислення, здатності до порівняння та формування власної обгрунтованої позиції.

Не менш важливим є *проблемно-нарративний підхід*, який передбачає організацію навчання через постановку дискусійних питань і проблемних ситуацій. У цьому випадку історичний нарратив є не лише джерелом інформації, а й підґрунтям для дослідження, аналізу та аргументації. Це активізує пізнавальну діяльність здобувачів освіти і сприяє розвитку їхніх дослідницьких умінь.

Особистісно-орієнтований нарративний підхід спрямований на встановлення зв'язку між історичними подіями та особистим досвідом здобувачів освіти. Він сприяє формуванню історичної свідомості, ціннісних орієнтацій та усвідомлення власної ідентичності. У результаті історія постає не лише як навчальна дисципліна, а як засіб осмислення суспільного досвіду та власного місця в ньому.

Застосування нарративних підходів у процесі навчання історії сприяє формуванню цілісного, осмисленого та багатовимірного історичного знання. Встановлено, що поєднання репрезентативно-описового, інтерпретаційного, порівняльно-нарративного, проблемно-нарративного та особистісно-орієнтованого підходів забезпечує перехід від репродуктивного засвоєння матеріалу до його критичного осмислення. Особливого значення набуває інтерпретація історичних джерел, яка виступає ключовим інструментом розвитку критичного мислення, аналітичних умінь і здатності до аргументованого оцінювання різних історичних версій. Важливим є використання нарративних підходів у післявоєнний період щодо формування історичної свідомості, оскільки дозволяє враховувати складність соціокультурних трансформацій та багатоваріантність історичного досвіду, що, своєю чергою, сприяє підготовці здобувачів освіти до усвідомленого сприйняття історії та активної участі у суспільному житті

У педагогічному контексті сучасні підходи до навчання історії значною мірою сформовані під впливом концепцій Peter Seixas, Sam Wineburg та Jörn Rüsen, які акцентують увагу на розвитку історичного мислення як ключової мети історичної освіти. Загальною тенденцією їхніх наукових підходів є відхід від традиційного фактологічного викладання історії до формування в здобувачів освіти здатності інтерпретувати історичні події, аналізувати джерела та усвідомлювати багатоваріантність історичного знання [1, 2, 3].

Зокрема, підхід П. Сейкса ґрунтується на концепції «історичного мислення», яка містить такі компоненти, як значущість історичних подій, використання джерел, виявлення причинно-наслідкових зв'язків та етичне осмислення минулого. У цьому контексті важливою тенденцією є інтеграція навичок критичного аналізу у зміст навчання, що дозволяє здобувачам освіти не лише відтворювати інформацію, а й активно її інтерпретувати [2].

С. Вайнбург розвиває когнітивний підхід до навчання історії, підкреслюючи специфіку історич-

ного мислення як «неприродного» для повсякденної свідомості. Він акцентує увагу на необхідності формування в здобувачів освіти умінь працювати з первинними джерелами, враховувати контекст їх створення та критично оцінювати достовірність інформації. Тенденцією його підходу є орієнтація на розвиток дисциплінарної грамотності, що передбачає глибоке розуміння методів історичного пізнання [3].

Своєю чергою, концепція Й. Рюзена зосереджується на формуванні історичної свідомості через нарратив. Учений розглядає історію як процес надання сенсу минулому через оповіді, що виконують орієнтаційну функцію в сучасному житті. Важливою тенденцією є акцент на ціннісному та культурному вимірах історичного знання, що сприяє формуванню ідентичності та соціальної відповідальності здобувачів освіти [4].

Отже, спільною тенденцією у працях зазначених авторів є утвердження нарративно-інтерпретаційної моделі навчання історії, яка поєднує розвиток критичного мислення, аналітичних умінь та історичної свідомості, що визначає сучасні орієнтири методики навчання історії, особливо в умовах переосмислення історичного досвіду в післявоєнний період.

Зазначені ідеї знайшли розвиток і в українській педагогічній науці. Зокрема, Олена Пометун обґрунтовує необхідність упровадження компетентнісного підходу в навчанні історії, який передбачає формування в здобувачів освіти умінь аналізувати, інтерпретувати та критично оцінювати історичну інформацію. Григорій Фрейман акцентує увагу на розвитку історичного мислення через активізацію пізнавальної діяльності здобувачів освіти та використання інноваційних методів навчання. Водночас Тетяна Ладиченко розглядає історичний нарратив у контексті історіографії, підкреслюючи важливість багатоперспективності та інтерпретаційного характеру історичного знання [5, 6].

Таким чином, поєднання зарубіжних і вітчизняних наукових підходів свідчить про стійку тенденцію до переорієнтації історичної освіти на розвиток критичного мислення, інтерпретаційних умінь і формування історичної свідомості, що є особливо актуальним у сучасних умовах суспільних трансформацій.

Формування історичної свідомості є однією з ключових цілей сучасної історичної освіти, оскільки воно забезпечує не лише засвоєння знань про минуле, а й їх осмислення у зв'язку із сучасністю та особистісним досвідом здобувачів освіти. У межах нарративного підходу історична свідомість розглядається як здатність інтерпретувати історичні події через систему смислів, цінностей і уявлень, що формуються під впливом соціокультурного контексту, що означає позицію здобувача освіти не як пасивного споживача інформації, а активного суб'єкта конструювання історичного знання [2, 4].

Важливим чинником формування історичної свідомості є робота з різними історичними нарративами та джерелами, що дозволяє усвідомити багатоперспективність історичного процесу. Шляхом порівняння інтерпретацій, аналізу авторських позицій та виявлення ідеологічних впливів здобувачі освіти навчаються критично оцінювати історичну інформацію та формувати власне ставлення до подій минулого. Такий підхід сприяє розвитку рефлексії,

історичної емпатії та здатності бачити взаємозв'язок між минулим і сучасністю.

У цьому контексті історична свідомість виконує орієнтаційну функцію, допомагаючи особистості визначати власну позицію в суспільстві та формувати ціннісні орієнтири. Вона є основою громадянської ідентичності, адже через осмислення історичного досвіду відбувається усвідомлення належності до певної культурної та національної спільноти. Особливої актуальності це набуває у післявоєнний період, коли суспільство потребує переосмислення минулого та консолідації на основі спільних історичних наративів [1, 5].

Отже, формування історичної свідомості в умовах застосування наративних підходів передбачає розвиток здатності до інтерпретації, критичного мислення та ціннісного осмислення історичного досвіду, що забезпечує підготовку здобувачів освіти до активної участі в суспільному житті.

Методика навчання історії у цьому контексті передбачає використання комплексу прийомів і методів, спрямованих на розвиток інтерпретаційних та аналітичних умінь. Зокрема, ефективними є робота з історичними джерелами (текстовими, візуальними, усними), їх критичний аналіз, порівняння різних наративів, а також застосування проблемного навчання, дискусій, кейс-методів і проєктної діяльності. Такі підходи дозволяють здобувачам освіти не лише засвоювати інформацію, а й формувати власні судження, аргументувати позицію та усвідомлювати багатоперспективність історичного процесу [2, 5].

Важливим елементом методики є створення навчальних ситуацій, у яких здобувачі освіти залучаються до інтерпретації історичних подій через аналіз позицій різних вчених-істориків, реконструкцію контексту та оцінювання наслідків подій. Такі тенденції сприяють розвитку історичної емпатії, рефлексії та здатності встановлювати зв'язок між минулим і сучасністю. Своєю чергою, використання наративних практик (створення власних історій, есе, реконструкцій) забезпечує глибше засвоєння матеріалу та формування особистісного ставлення до історії.

Отже, методика навчання історії, зорієнтована на наративні та інтерпретаційні підходи, виступає ефективним засобом формування історичної свідомості, критичного мислення та громадянської позиції здобувачів освіти, що є особливо актуальним у контексті сучасних суспільних трансформацій.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Таким чином, у результаті дослідження теоретично обґрунтовано та проаналізовано методику інтерпретації історичних наративів у процесі навчання історії у післявоєнний період. Встановлено, що ефективно використання наративних підходів сприяє формуванню в здобувачів освіти здатності до глибокого осмислення історичного матеріалу, аналізу різних інтерпретацій та усвідомлення багатогранності історичного знання. Доведено, що інтерпретація історичних джерел виступає важливим засобом розвитку критичного мислення, оскільки забезпечує формування навичок аналізу, оцінювання та аргументації.

Визначено, що найбільш ефективними є методичні підходи, орієнтовані на активізацію пізнавальної діяльності здобувачів освіти, зокрема робота з історичними джерелами, порівняння наративів, про-

блемне навчання та використання дискусійних форм. Їх застосування забезпечує розвиток інтерпретаційних і аналітичних умінь, а також формування цілісного історичного світогляду. Таким чином, реалізація зазначених підходів у освітньому процесі відповідає сучасним вимогам історичної освіти та сприяє підготовці здобувачів освіти до усвідомленого сприйняття історії і активної участі в суспільному житті.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Bruner J. Narrative, culture, and mind: Implications for education. *Educational Researcher*. 2021. Vol. 50. №7. P. 451–459.
2. Rösen J. Evidence and meaning: A theory of historical studies in contemporary perspective. *History and Theory*. 2020. Vol. 59. №2. P. 199–215.
3. Seixas P. Historical thinking concepts and their role in teaching history. *Journal of Curriculum Studies*. 2020. Vol. 52. №3. P. 301–317.
4. Wineburg S., Reisman A. Disciplinary literacy in history: A toolkit for digital citizenship. *Teachers College Record*. 2021. Vol. 123. №4. P. 1–28.
5. Ладиченко Т. В. Нові підходи до навчання історії в середніх загальноосвітніх закладах України в умовах російсько-української війни. *Актуальні проблеми теорії та методики навчання історії: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Запоріжжя, 10 травня 2023 р.) / Запорізький національний університет. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. С. 100–107.
6. Пометун О. І. Навчання історії й громадянської освіти як чинник формування національної й громадянської ідентичності учнів в умовах війни та повоєнного розвитку України. *Український педагогічний журнал*. 2023. № 2. С. 62–72.

REFERENCES

1. Bruner, J. (2021). Narrative, culture, and mind: Implications for education [Narrative, culture, and mind: Implications for education]. *Educational Researcher*. 50(7). Pp. 451–459. [in English]
2. Ladychenko, T. V. (2023). Novi pidhody do navchannya istoriyi v serednih zagalnoosvitnih zakladah Ukrainy v umovah rosiysko-ukrainskoyi viyny [New approaches to teaching history in secondary educational institutions of Ukraine in the context of the Russian-Ukrainian war]. *Aktualni problem teorii ta metodyky navchannya istoriyi: materialy Vseukrainskoyi naukovo-praktychnoyi konferenciyi* (m. Zaporizhyia) / Zaporizkyi natsionalnyi universytet. S. 100–107. [in Ukrainian]
3. Pometun, O. I. (2023). Navchannya istorii y hromadyanskoyi osvity yak chynnyk formuvannya natsionalnoyi y hromadyanskoyi identychnosti uchniv v umovach viyny ta povoyennogo rozvytku Ukrainy [Teaching history and civic education as a factor in the formation of students' national and civic identity in the conditions of war and post-war development of Ukraine]. *Ukrayinskyi pedagogichnyi zhurnal*. №2. S. 62–72. [in Ukrainian]
4. Rösen, J. (2020). Evidence and meaning: A theory of historical studies in contemporary perspective [Evidence and meaning: A theory of historical studies in contemporary perspective]. *History and Theory*. 59(2). Pp. 199–215. [in English]
5. Seixas, P. (2020). Historical thinking concepts and their role in teaching history [Historical thinking concepts and their role in teaching history]. *Journal of Curriculum Studies*. 52(3). Pp. 301–317. [in English]
6. Wineburg, S., & Reisman, A. (2021). Disciplinary literacy in history: A toolkit for digital citizenship [Disciplinary literacy in history: A toolkit for digital citizenship]. *Teachers College Record*. 123(4). Pp. 1–28. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЗАГРЕБЕЛЬНА Ніна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри методології та методики навчання

суспільних дисциплін історичного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Наукові інтереси: методика інтерпретації історичних наративів у процесі навчання історії у післявоєнний період.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ZAGREBELNA Nina – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Methodology and Techniques of Teaching Social Disciplines,

Faculty of History, Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University.

Scientific interests: methods of interpreting historical narratives in the process of teaching history in the post-war period.

Стаття надійшла до редакції 16.03.2026 р.

Стаття прийнята до друку 26.03.2026 р.

УДК 378.147:621.7

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-513-523

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

ТКАЧУК Андрій –

кандидат технічних наук, доцент, декан факультету інформаційних технологій, математики та природничих наук

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7316-0107>

e-mail: A.I.Tkachuk@cuspu.edu.ua

АБРАМОВА Оксана –

кандидат педагогічних наук, доцент,

завідувач кафедри технологічної та професійної освіти

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1802-8274>

e-mail: abramova1978oks@gmail.com

ПУЛЯК Ольга –

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри технологічної та професійної освіти

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7061-5620>

e-mail: olapuliak@gmail.com

НОВІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУЛЮВАННЯ ОСНОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА КЛАСИФІКАЦІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА ТА ОБРОБКИ МАТЕРІАЛІВ

У статті обґрунтовано необхідність та розроблено нові підходи до формулювання основної термінології й класифікації при вивченні сучасних технологій виробництва та обробки матеріалів у контексті підготовки майбутніх учителів технологій на освітній програмі «Середня освіта (Технології)». Актуальність проблеми зумовлена інтеграцією традиційних технологій обробки матеріалів з інноваціями Industry 4.0 (кібер-фізичні системи, Інтернет речей, цифрові двійники, адитивне виробництво, штучний інтелект) та перспективами Industry 5.0 (людиноцентричність, сталість, резилієнтність) у вищій педагогічній освіті України. Виявлено термінологічну неоднозначність у дисциплінах «Технології обробки матеріалів» (бакалаврський рівень) та «Сучасні конструкційні матеріали та технології виробництва» (магістерський рівень), що ускладнює формування професійних компетентностей відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти (2020) та європейських вимог.

Метою дослідження є наукове обґрунтування й розробка комплексної системи термінів та класифікацій, адаптованої до педагогічного контексту. На основі системного аналізу традиційних матеріалознавчих підходів (субтрактивні, формувальні процеси) та концепцій четвертої й п'ятої промислових революцій запропоновано низку нових понять: «цифрова технологічна компетентність», «гібридна обробка матеріалів», «людиноцентрична обробка матеріалів», «стійка (резилієнтна) технологія виробництва», «цифровий двійник матеріалу з людським контуром», «гібридна колаборативна обробка». Розроблено п'ятирівневу класифікаційну модель технологій виробництва та обробки матеріалів: традиційні; адитивні; гібридні; інтелектуальні (Industry 4.0); людиноцентричні стійкі (Industry 5.0).

Запропоновано уніфіковане визначення технології як сукупності цілеспрямованих і відтворюваних процесів перетворення атомів/елементарних частинок вихідного середовища шляхом контрольованих електромагнітних, сильних, слабких і гравітаційних взаємодій. Розглянуто еволюцію технологій у контексті популяційних економік (від економіки тварин і рослин до гіпотетичних рівнів модифікованих людей та надвисокорозумних машин) та їх класифікацію за видом середовища (природні, техногенні, соціальні), впливом на форму (нормальні, формні: дистрибутивні, субтрактивні, адитивні, гібридні, пікотехнології) та функціональним призначенням (компенсаторні, адаптивні, конкурентні). Обґрунтовано дидактичні рекомендації щодо впровадження кейс-стаді, віртуальних лабораторій на базі Digital Twins та learning factories для формування компетентностей XXI століття. Результати дослідження сприяють усуненню термінологічної неоднозначності, підвищенню якості підготовки педагогічних кадрів та інтеграції технологічної освіти України в європейський освітній простір.

Ключові слова: технологічна освітня галузь, Industry 4.0 та 5.0, сучасні технології виробництва та обробки матеріалів, термінологія і класифікація технологій, цифрова технологічна компетентність.

ТКАЧУК Andriy –

Candidate of Technical Sciences, Associate Professor,

Dean of the Faculty of Information Technologies,

Mathematics and Natural Sciences